

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

[REDACTED]

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/1015	04 mei 1994

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 20/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

vlc

[REDACTED]

Kolonel - KLu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/1015 d.d. 04 mei 1994

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

20/94

(Afgesloten 041400 MEI 1994)

Bosnië-Herzegovina

Het afgelopen weekeinde heeft een gewapend incident plaatsgevonden tussen UNPROFOR en Servische troepen ten oosten van Tuzla. Nadat laatstgenoemden een VN-waarnemingspost onder vuur hadden genomen, hebben UNPROFOR-eenheden dit vuur beantwoord met beschietingen van Servische posities. Volgens een Servische verklaring zijn hierbij negen Bosnisch-Servische militairen omgekomen. Naar aanleiding van dit incident heeft de Bosnisch-Servische politieke leiding UNPROFOR opnieuw beschuldigd van een anti-Servische opstelling.

De Amerikaanse en Russische bemiddelaars in de Bosnische oorlog, Redman en Niki-forov, hebben tot op heden geen succes geboekt bij hun pogingen overeenstemming te bereiken over een staakt-het-vuren in de republiek. Zowel de Moslims als de Serviërs zeggen bereid te zijn tot een bestand, maar over de voorwaarden daarvoor blijven de partijen het oneens. Zo bestaat onenigheid over de duur van een eventueel bestand. De Serviërs hebben zich uitgesproken voor een staakt-het-vuren van onbeperkte duur als basis voor onderhandelingen over een territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina. Daardoor zou de huidige gebiedsverdeling in feite worden bevroren. De Bosnische regering zegt echter te vrezen dat de Serviërs in die omstandigheden niet bereid zouden zijn tot de door haar gewenste territoriale concessies en spreekt zich daarom uit voor een in tijd beperkt bestand. Bovendien eist zij dat de Serviërs de territoriale integriteit en soevereiniteit van geheel Bosnië erkennen, hetgeen voor dezen onaanvaardbaar is. Anderzijds stellen de Serviërs opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië" als voorwaarde voor instemming met een bestand.

Deze controverse hangt samen met de inschatting van beide partijen van de militaire situatie in Bosnië-Herzegovina. De Serviërs, die momenteel ruwweg 70% van het Bosnische grondgebied beheersen, hebben meer dan voldoende zware wapens, maar een tekort aan infanterie. De Bosnisch-Servische bevelhebber Mladic heeft ten overstaan van de "Joegoslavische" legertop reeds de vrees geuit over onvoldoende militairen te beschikken om alle veroverde gebieden te kunnen verdedigen. Door een bestand langs de huidige bestandslijnen zou dit probleem in beginsel wegvallen. De Serviërs zeggen bereid te zijn ongeveer 20% van het door hen gedomineerde gebied aan de Moslims af te staan, maar hebben dit aanbod nog niet nader uitgewerkt.

De Moslims zijn van mening dat de tijd in hun voordeel werkt. Het bestand dat enkele weken geleden met de Bosnische Kroaten is gesloten, heeft de Moslims in de gelegenheid gesteld troepen over te brengen naar fronten met de Serviërs. Zij denken de Serviërs in de komende tijd onder grotere militaire druk te kunnen zetten om de gewenste territoriale concessies te doen, en zonodig zelfs gewapenderhand Servische veroveringen terug te kunnen draaien. In deze situatie is voor de Moslims slechts een in tijdsduur beperkt bestand aanvaardbaar.

[REDACTED]

De Serviërs en de Moslims beschuldigen elkaar van voorbereidingen voor een militair offensief in het noorden van Bosnië-Herzegovina, rond Brcko. Deze regio is voor beide partijen van strategisch belang, omdat de enige verbinding tussen de "Servische" gebieden in oost- en west-Bosnië langs Brcko loopt en omdat de Moslims aldaar toegang tot de rivier Sava zouden kunnen bevechten. Hoewel beide partijen eenheden naar deze sector hebben overgebracht, zijn er vooralsnog geen aanwijzingen dat daar op korte termijn grootschalige militaire operaties op handen zijn. De Serviërs hebben zich inmiddels bereid verklaard in te stemmen met de stationering van VN-waarnemers rond Brcko.

De bevelhebber van UNPROFOR in Bosnië-Herzegovina, Rose, heeft de mening te kennen gegeven dat de Moslims pogen de VN dienstbaar te maken aan hun politiek. Met name zouden zij proberen UNPROFOR directer bij de oorlog te betrekken. De afgelopen weken zouden de Moslims onder meer het aantal slachtoffers aan hun zijde in Gorazde aanzienlijk hebben overdreven. Ook zei Rose de indruk te hebben dat de Moslims de verdediging van deze -door de VN zelf tot "veilig gebied" uitgeroepen- stad nodeloos snel hadden opgegeven om de VN te dwingen die verdediging over te nemen. Hoewel de VN zich inmiddels heeft gedistantieerd van de uitlatingen van Rose, zijn deze in lijn met eerdere meldingen aangaande de opstelling van de Bosnische Moslims. Dezen hopen het Servische militaire overwicht in Bosnië-Herzegovina vooral te compenseren door een grootschaliger buitenlandse militaire betrokkenheid te forceren.

VN-functionarissen hebben overigens gewaarschuwd dat de situatie bij Gorazde uiterst gespannen blijft. Volgens deze verklaringen schenden zowel de Serviërs als de Moslims het bestand. Zo hebben de Moslims op 30 april twee mortiergranaten afgeschoten uit woonwijken op Servische stellingen in een kennelijke poging de Serviërs te provoceren. Zij weigeren in te gaan op verzoeken van UNPROFOR om deze (en mogelijk andere) wapens ter beschikking van de vredesmacht te stellen. De Serviërs op hun beurt blijken niet al hun infanterie uit een straal van 3km rond het centrum van Gorazde te hebben teruggetrokken, zoals vorige maand door de NAVO in een ultimatum was geëist.

De afgelopen dagen zijn besprekingen gevoerd over de benoeming van een president en een regering van de te vormen federatie tussen (Bosnische) Kroaten en Moslims. Tot op heden hebben deze onderhandelingen geen resultaat opgeleverd. Onduidelijk is welke obstakels zich daarbij voordoen. Uit de persberichten blijkt dat in ieder geval de nationaliteit van de toekomstige president een knelpunt vormt. Zoals bekend hadden de Bosnische Kroaten reeds in een zeer vroeg stadium hun politieke leider Zubak kandidaat gesteld. Wellicht vrezen de Moslims dat de Kroaten in geval van benoeming van Zubak tot president te veel invloed krijgen op de gezamenlijke federatie. Anderzijds zijn er aanwijzingen dat de Kroaten er naar (blijven) streven de invloed van de Moslims in de Bosnisch-Kroatische gebieden te minimaliseren.

De controversen weerspiegelen het aanhoudende wantrouwen tussen beide partijen als gevolg van de onderlinge strijd van het afgelopen jaar. Meer in het algemeen moet worden onderstreept dat de overeenkomst om een federatie te vormen weliswaar beide partijen op korte termijn voordelen biedt, maar dat de doelstellingen van Kroaten en Moslims voor de langere termijn ver uiteenlopen. Zo streven de Kroaten naar een maximum aan autonomie voor de door hen gedomineerde gebieden, waarbij zij de mogelijkheid van aansluiting van die gebieden bij Kroatië zelf in een later stadium open willen houden. De Moslims daarentegen lijken de hoop op behoud van Bosnië-Herzegovina, of tenminste belangrijke delen daarvan, als een-

[REDACTED]

heidsstaat nog niet te hebben opgegeven. Gezien de vertraging die nu al in het overleg over de benoeming van een federaal president wordt opgelopen, moet worden betwijfeld of overeenstemming kan worden bereikt over de concrete invulling van het federatie-akkoord.

Een lokaal bevelhebber van de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO) in centraal-Bosnië (rond Olovo) heeft ten overstaan van leden van de EU-waarnemersmissie in het voormalige Joegoslavië een aantal opmerkelijke uitspraken gedaan. Zo stelde hij dat de vorming van een gezamenlijk militair commando over HVO en Moslim-eenheden, waarover de beide partijen het in beginsel reeds eens zijn geworden, pas zal slagen wanneer Kroatische vluchtelingen uit centraal-Bosnië zijn teruggekeerd naar hun oorspronkelijke woonplaatsen. Hij gaf verder aan dat zijn superieuren contacten hebben met Bosnisch-Servische eenheden, hetgeen ertoe zou hebben geleid dat Moslim-gebieden door dezen zwaarder worden beschoten dan Kroatische streken. Meer in het algemeen stelde de betrokken Kroaat dat zijn troepen zich neutraal achten in de strijd tussen Moslims en Serviërs en bepaalde strategisch gelegen gebieden tegen elke vorm van agressie zouden verdedigen, ongeacht de partij die voor deze agressie verantwoordelijk is. Deze melding onderstreept nog eens dat voor de Kroaten in de Bosnische oorlog de eigen belangen voorop blijven staan, ook wanneer dit haaks staat op de overeenkomsten met de Moslims. Ook de door de betreffende HVO-commandant gesuggereerde (stilzwijgende) akkoorden tussen Serviërs en Kroaten wijzen in die richting.

De lidstaten van de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC) hebben opnieuw opgeroepen tot opheffing van het internationale embargo op wapenaankopen van de Bosnische regering. Tevens werd geëist dat de Veiligheidsraad de sancties tegen "Joegoslavië" versterkt. Zoals bekend dringt de Bosnische regering reeds geruime tijd aan op het opheffen van het wapenembargo. Ook de Amerikaanse regering heeft begrip voor deze eis getoond.

Volgens de Bosnische media is Kroatië eveneens voorstander van opheffing van het embargo op wapenaankopen door de Bosnische regering. In het betreffende bericht werd gesteld dat de Moslim-Kroatische federatie alleen op die manier de Servische agressie in de republiek zal kunnen weerstaan. Deze verklaring is opmerkelijk, met name omdat de Kroatische leiding tot op heden nauwelijks bereidheid heeft getoond de in het federatie-akkoord met de Moslims beoogde militaire samenwerking ook in de praktijk te realiseren en door eventuele wapenaankopen ook de krachtsverhoudingen tussen Kroaten en Moslims zouden kunnen veranderen. Vermoedelijk ziet het Kroatische bewind opheffing van het wapenembargo voor Bosnië-Herzegovina als een mogelijkheid om het ook voor Kroatië geldende embargo te omzeilen.

Kroatië

Vorige week heeft het parlement van de Krajina, de "Servische Republiek" in Kroatië, instemming betuigd met de nieuwe regering van het land. Deze staat onder leiding van premier Mikelic, die bij zijn presentatie benadrukte dat zijn streven erop gericht is te voorkomen dat de Krajina nog ooit onder Kroatisch gezag zal komen. Hij stelde verdere onderhandelingen met de Kroatische regering afhankelijk van opheffing van VN-resolutie 820, die de Krajina expliciet bestempelt als deel van Kroatië. Zoals reeds vermoed naar aanleiding van de benoeming van de voormalige president van de Krajina, Babic, tot minister van Buitenlandse Zaken in het kabinet-Mikelic, blijkt de nieuwe regering van de Krajina in de praktijk verdere toenadering tot Kroatië uit te sluiten.

[REDACTED]

Er zijn (vooralsnog onbevestigde) aanwijzingen dat de Kroatische strijdkrachten in een gebied ten westen van Osijek (UNPA-oost) reservisten mobiliseren. Denkbaar is dat deze maatregelen samenhangen met geplande oefeningen. Het is uiterst onwaarschijnlijk dat Kroatië in de huidige omstandigheden een aanval zou willen overwegen op UNPA-oost. Deze UNPA grenst aan "Joegoslavië" (Vojvodina) en een dergelijke aanval zou vrijwel onvermijdelijk militaire tegenmaatregelen van "Joegoslavische" zijde oproepen. Meer voor de hand ligt dat het hier een Kroatische voorzorgsmaatregel betreft voor eventuele inzet in het aangrenzende Bosnië-Herzegovina. Zoals bekend bevindt zich rond Orasje aan de grensrivier Sava een Kroatische enclave. Deze grenst aan de regio-Brcko, waar zowel Moslims als Serviërs een verhoogde spanning melden. Mogelijk houdt het Kroatische bewind rekening met de mogelijkheid dat een eventuele escalatie van de spanningen rond Brcko ook overslaat naar Orasje.

Servië/Montenegro

Er zijn aanwijzingen dat de "Joegoslavische" strijdkrachten in de voormalig autonome provincie Kosovo zijn versterkt, met name in het grensgebied met Albanië. Daarnaast neemt het aantal meldingen toe dat etnische Albanen worden gedwongen dienst te nemen in het "Joegoslavische" leger. Als gevolg daarvan zou een toenemend aantal jonge Albanen zijn gevlucht naar het westelijke deel van het aangrenzende Macedonië, waar eveneens sprake is van een Albanese meerderheid. Overigens dient te worden opgemerkt dat deze meldingen met name afkomstig zijn van de ondergrondse "Albanese" regering van Kosovo, die er politiek belang bij heeft de Servische repressie in Kosovo sterk te benadrukken.

De Montenegrijnse regering heeft formeel verzocht de "Joegoslavische" aardolieproductie op basis van pariteit te verdelen tussen Montenegro en Servië, de deelrepublieken van "Joegoslavië". Alleen in het noorden van Servië (Vojvodina) wordt olie gewonnen en geraffineerd; de olieproducten worden uitsluitend in Servië geconsumeerd en dekken ruwweg 1/3 van het totale (vooroorlogse) verbruik. Zoals reeds eerder gemeld, acht Montenegro zich door het veel grotere Servië gediscrimineerd. De onvrede is nog versterkt door de sancties tegen "Joegoslavië", waarvoor Montenegro primair Servië verantwoordelijk acht. Het is echter onwaarschijnlijk dat Servië op het Montenegrijnse verzoek zal ingaan.

Het afgelopen weekeinde hebben NAVO-marineschepen in de Adriatische Zee een olietanker opgebracht, die verdacht werd van een poging het embargo tegen "Joegoslavië" te schenden. Bij die gelegenheid werden de NAVO-schepen gehinderd door "Joegoslavische" marineschepen en werd een botsing ternauwernood voorkomen. De "Joegoslavische" schepen trokken zich pas terug nadat NAVO-jachtvliegtuigen uit Italië over waren gevlogen. Deze melding lijkt erop te wijzen dat de "Joegoslavische" strijdkrachten zich actiever te weer willen gaan stellen tegen eenheden van de NAVO (en wellicht de WEU) die betrokken zijn bij de controle op naleving van de sancties tegen "Joegoslavië".

Conclusie/vooruitzicht

De pogingen om een staakt-het-vuren in Bosnië-Herzegovina te bereiken, zijn tot op heden vruchteloos gebleken. De Serviërs hopen via een alomvattend bestand de status quo te formaliseren. De Moslims vrezen echter dat een niet in tijd beperkt bestand hun mogelijkheden om de Serviërs militair onder druk te zetten sterk zou verkleinen. Zij zijn van mening dat zij in de nabije toekomst in staat zullen zijn hun militaire positie ten opzichte van de Serviërs te verbeteren. In

[REDACTED]

dat kader zullen zij blijven proberen UNPROFOR directer bij de strijd te betrekken en het internationale wapenembargo tegen hen opgeheven te krijgen.

De Bosnische Kroaten lijken slechts bereid de akkoorden met de Moslims met betrekking tot de vorming van een gemeenschappelijke federatie uit te voeren voorzover dit met hun doelstellingen verenigbaar is; dit blijkt slechts in beperkte mate het geval.

De nieuwe regering in de "Servische" gebieden van Kroatië heeft verdere onderhandelingen met de Kroatische regering afhankelijk gesteld van het intrekken van VN-resolutie 820, die deze gebieden aanmerkt als een deel van Kroatië. Daardoor is de kans op succesvolle besprekingen over de toekomst van de Krajina nagenoeg verkeken.

Er zijn indicaties dat de "Joegoslavische" strijdkrachten zich harder gaan opstellen ten opzichte van NAVO- (en mogelijk WEU-) eenheden in het voormalige Joegoslavië die toezicht houden op naleving van de internationale sancties tegen "Joegoslavië".